

Handhavingsknelpunten

als instrument in de aanpak van georganiseerde
ondermijnende criminaliteit

EC
LIEC

In Nederland kunnen de meeste mensen veilig wonen, werken en ondernemen. Kinderen spelen zonder zorgen buiten, ondernemers doen eerlijk zaken en burens vertrouwen en helpen elkaar. Helaas is dit niet overal het geval. Op sommige plekken heeft georganiseerde criminaliteit - zoals drugscriminaliteit, mensenhandel of witwassen – de overhand genomen waardoor deze veiligheid onder druk staat.

In sommige gebieden of branches is georganiseerde criminaliteit sterk en structureel aanwezig. Of er zijn bepaalde personen of groepen van personen die structureel regels niet naleven. Bij ernstige signalen én onvoldoende effect van de huidige bestrijding kan de overheid een 'handhavingsknelpunt' benoemen.

Dit kan ook als ergens de omstandigheden zó gunstig zijn — een strategische ligging of beperkte controle — dat zonder extra toezicht criminaliteit vrij spel krijgt. Een handhavingsknelpunt is een middel om een analyse te mogen doen, omdat de situatie voldoende ernstig is om in RIEC-verband aan te pakken.

“Een handhavingsknelpunt is een door RIEC-deelnemers aangewezen groep personen, groepen van personen, gebieden of branches, waarover dusdanige aanwijzingen zijn dat de vigerende wet- en regelgeving structureel niet wordt nageleefd, dat dit duidt op verschijningsvormen van georganiseerde criminaliteit.”

(Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden, Wgs)

Criminaliteit onder controle houden

Samen voorkomen dat criminaliteit de norm wordt

In de meeste wijken en branches in Nederland kunnen mensen veilig wonen, werken en ondernemen. Hoewel criminaliteit bijna overal kan voorkomen, is het verschil met kwetsbare gebieden en branches dat daar de grens tussen boven- en onderwereld vervaagt.

Criminaliteit komt er zo vaak voor dat onderwereld en bovenwereld moeilijker van elkaar te scheiden zijn en meer verweven raken.

Als burger of ondernemer heb je daardoor een grotere kans om ermee in aanraking te komen - of het nu gaat om verleiding, druk of risico's. Met een handhavingsknelpunt werken we eraan om criminaliteit weer onder die kritische drempel te krijgen, zodat mensen gewoon hun leven kunnen leiden zonder criminele invloeden.

Branche, gebied of groep personen

Worden in een bepaalde branche, gebied of groep personen regels structureel niet nageleefd? En werkt de huidige handhaving onvoldoende? Door te weinig inzicht, capaciteit of doordat niet alle relevante overheden samenwerken?

Dan wijst een stuurgroep RIEC - waarin RIEC-deelnemers vertegenwoordigd zijn - dit aan als 'handhavingsknelpunt'. De RIEC-deelnemers bundelen hun krachten om weer grip op de situatie te krijgen.

We bestrijden niet alleen de zichtbare criminaliteit - bijvoorbeeld iemand die drugs rondrijdt of arbeidsuitbuiting - maar onderzoeken juist welke criminele organisaties daar achter zitten, hoe deze georganiseerd zijn en van welke kwetsbaarheden zij misbruik maken.

Met dit complete beeld weten we wat er écht speelt. Daarmee wordt ook duidelijk welke partijen allemaal kunnen bijdragen aan de oplossing.

Ook kijken we naar de voedingsbodem en hoe burgers weerbaarder gemaakt kunnen worden met hulp, voorlichting en werken aan perspectief.

Individuele RIEC-deelnemers

Samenwerkende RIEC-deelnemers

Individuele RIEC-deelnemers

Het ontbreekt aan middelen of inzicht om knelpunt goed aan te pakken

Meer inzicht krijgen in kwetsbaarheden, oorzaken en patronen

Kwetsbaarheden en oorzaken aanpakken

Jaarlijkse evaluatie. Is de situatie onder controle?

Zelf verder gaan op basis van geleerde lessen

Waar moeten signalen onder andere aan voldoen?

- Het gaat om **feitelijke waarnemingen**.
- Deze zijn opgevangen **tijdens de uitvoering van wettelijke taken** door minimaal één van de RIEC-deelnemers.
- De signalen worden **door minimaal één andere deelnemer herkend**.
- De signalen wijzen op een **handhavingstekort**: de huidige aanpak werkt onvoldoende.

Dit tekort kan bijvoorbeeld komen door gebrek aan gezamenlijk inzicht in de aard, omvang en oorzaken. Of doordat een individuele aanpak onvoldoende werkt.

Wie zijn de deelnemers aan de RIEC-samenwerking?

4

In Regionale Informatie- en Expertise Centra (RIEC's) werken overheden en andere deelnemers met elkaar samen.

- **Wettelijke deelnemers zijn** alle Nederlandse gemeenten, provincies, Politie, Openbaar Ministerie, Belastingdienst, Arbeidsinspectie, Douane, FIOD, UWV, Immigratie en naturalisatie dienst, Koninklijke Marechaussee en Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit.

Daarnaast kan in een regio ook - zonder uitwisseling van gegevens - samengewerkt worden met regionale organisaties. Bijvoorbeeld het Platform Veilig Ondernemen.

- **Elke regio heeft een RIEC-bureau.** Deze is organisatorisch onderdeel van een van de deelnemers. Zij ondersteunen de samenwerking, met onder andere analisten, casusregisseurs en andere expertise.
- **Het landelijke LIEC** ondersteunt de RIEC's met kennis en expertise en verbindt hen met landelijke deelnemers.

Een handhavingsknelpunt mobiliseert de overheid

Een handhavingsknelpunt helpt de deelnemers in de RIEC-samenwerking om in hun eigen organisaties het gevoel van urgentie en belang van samenwerking te vergroten. Ze zetten niet alleen meer mensen en middelen in, het vergroot ook de betrokkenheid en gevoel van verbinding.

“Een handhavingsknelpunt wordt opgericht als structureel wetten en regels worden overtreden, de reguliere handhaving onvoldoende effect heeft en het de samenleving kan ontwrichten als je niet méér doet.”

“Door het hele land zijn er tientallen handhavingsknelpunten. Als we er één afsluiten dan is dat een mooie mijlpaal. Het betekent niet dat criminaliteit helemaal weg is, maar dat het is onder controle is en de reguliere handhaving door individuele overheden voldoende is.”

“We willen dat criminaliteit nooit ‘normaal’ gaat voelen. Dat mensen het gevoel hebben dat melden toch geen zin heeft of zelfs een oogje dichtknijpen. Dat jongeren opgroeien met het idee dat je met dealen snel geld kunt verdienen. Of dat arbeidsmigranten worden uitgebuit terwijl iedereen wegkijkt.”

“We delen als deelnemers aan de RIEC-samenwerking binnen de wettelijke kaders informatie met elkaar. Zodat het niet kan gebeuren dat iemand zegt: ‘oh had ik dat maar geweten, dan hadden wij daar ook tegen opgetreden. Het vergroot ons gezamenlijke inzicht.’”

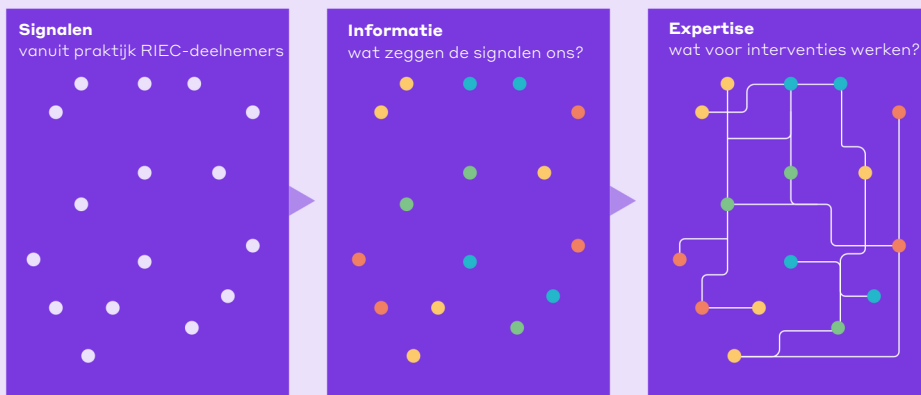
Handhavingsknelpunten in de praktijk

Als een handhavingsknelpunt is benoemd, dan begint de informatie uitwisseling met onderzoek. We brengen niet alleen in kaart wat zichtbaar is, maar ook wat minder zichtbaar is. Welke criminele netwerken zitten er bijvoorbeeld achter de criminele activiteiten en van welke kwetsbaarheden maken zij gebruik.

Voor goed onderzoek is informatie en expertise nodig van diverse deelnemers. Zo is bijvoorbeeld de douane expert op het vlak van internationale smokkel en kennen gemeentelijke toezichthouders de situatie op kwetsbare bedrijventerreinen.

Van signalen naar informatie en van informatie naar expertise

- In een RIEC staan 'informatie' en 'expertise' centraal
- Uit signalen ontstaat informatie en vanuit samenwerking expertise
- Informatie wordt gedeeld via beveiligde systemen met logging en fasering

Voorbeelden van complementaire competenties en bevoegdheden

- **Repressie**
Waar nodig: panden sluiten, criminelen oppakken, geld afpakken
- **Preventie**
Om herhaling te voorkomen: controles, drempels opwerpen (bijvoorbeeld in ruimtelijke ordening)
- **Perspectief**
Voor kwetsbare groepen, zoals jongeren of migranten die verleid of onder druk gezet kunnen worden
- **Onderzoeken**
Bijvoorbeeld criminele geldstromen en verdachte transacties in kaart brengen
- **Weerbaarheid vergroten**
Burgers en bedrijven voorlichten of helpen

Handhavingsknelpunten in de praktijk

Focus aanbrengen in complexe problematiek

Belangrijk is dat het probleem goed gekaderd kan worden: gaat het om een bepaalde groep personen, een branche of een gebied? Om tot een strikte afbakening en een heldere focus te komen, wordt precies beschreven wat wel en niet tot het handhavingsknelpunt behoort.

Goede kaders voor gegevensdeling

De focus zorgt ervoor dat het handhavingsknelpunt toetsbaar, navolgbaar en uitvoerbaar is. Dit is ook van belang vanwege de informatiedeling. Hoe duidelijker de kaders zijn, hoe minder kans dat er meer gegevens verwerkt worden dan nodig.

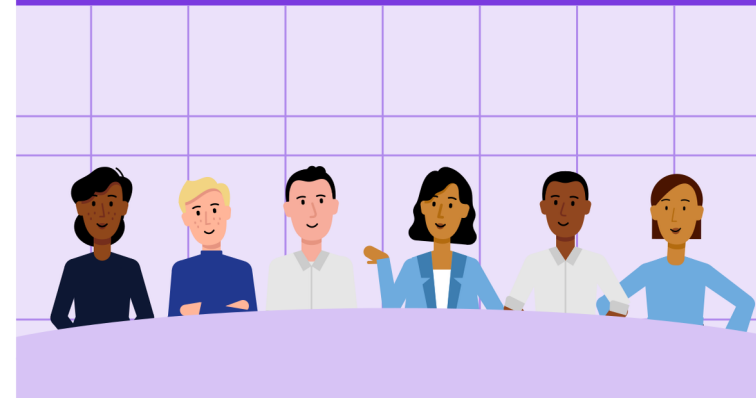
Telkens voor één jaar

Een handhavingsknelpunt wordt formeel voor één jaar vastgesteld. Dat zorgt voor een natuurlijk toetsmoment: is de problematiek onder controle of is het handhavingsknelpunt nog nodig? De praktijk leert dat in het eerste jaar veel nieuwe informatie naar boven komt, door onderzoek of bij controles.

Dit kan in het begin leiden tot groei van het project: RIEC-deelnemers die tot nu toe minder betrokken waren krijgen bijvoorbeeld een sterkere rol, vanwege nieuwe inzichten. Verderop in de tijd, als het onderwerp meer onder controle komt, neemt de noodzaak van een handhavingsknelpunt mogelijk af.

Stuurgroep RIEC

Het aanwijzen van een handhavingsknelpunt gebeurt door de stuurgroep RIEC, op basis van een standaard werkwijze, conform wet- en regelgeving. Alle RIEC-deelnemers zijn vertegenwoordigd in de stuurgroep RIEC. De Politie wordt bijvoorbeeld vertegenwoordigd door de Directeur Operatiën eenheidsleiding en gemeenten worden vertegenwoordigd door een burgemeester in de regio.

Voorbeelden van handhavingsknelpunten

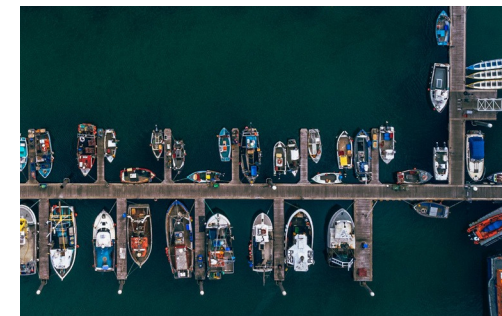
Een brede aanpak op bedrijventerreinen

In een stedelijke regio in Nederland zijn alle bedrijventerreinen gescand. Hieruit komt naar voren hoe groot per bedrijventerrein de kwetsbaarheid voor criminaliteit is en welke signalen er zijn. Met deze input werken gemeenten, politie, ondernemersverenigingen en andere RIEC-deelnemers gericht samen — op plekken waar de risico's het grootst zijn. Ook wisselen gemeenten onderling praktijkervaringen uit hoe zij een bepaald bedrijventerrein veiliger hebben gemaakt samen met de lokale ondernemers. Bijvoorbeeld betere verlichting of camera's of voorlichting aan ondernemers hoe je criminelen buiten de deur houdt.

Een veilige luchthaven

Op en rond een luchthaven, zoals Schiphol, komen werelden samen. De gemeente verstrekt vergunningen voor horeca en bedrijfspanden. De marechaussee bewaakt de grenzen. De douane controleert goederen en bagage. Door dit samen te doen in een projectstructuur, voorkom je dat criminelen kunnen inspelen op versnippering van toezicht.

Ook kleine zeehavens veilig

In grote havens, zoals Rotterdam wordt veel gecontroleerd op drugstransport. Daardoor verplaatst een deel van de criminaliteit zich naar kleinere havens. Daarom is in een haven in Noord-Holland een haventeam samengesteld. Hierin werken gemeente, politie, douane, havenbedrijf en lokale ondernemers samen om criminaliteit uit de haven te weren.

Criminaliteitsbestrijding en privacybescherming in balans

Uniforme werkwijze

Een handhavingssknelpunt wordt uitgevoerd volgens een uniforme werkwijze. Deze werkwijze volgt regels uit de **Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)** en de **Wet Gegevensverwerking door Samenwerkingsverbanden (Wgs)**.

De Wgs is van toepassing op vier samenwerkingsverbanden, waaronder de RIEC's, en regelt de balans tussen gegevensuitwisseling door overheden en het beschermen van de privacy van burgers. Een voorbeeld van een regel is dat het delen van gegevens over nationaliteit niet is toegestaan.

Concrete signalen, geen aannames

Een handhavingssknelpunt wordt aangevraagd en onderbouwd met concrete signalen die RIEC-deelnemers opmerken in de uitvoering van hun eigen wettelijke taken. Aan dergelijke signalen zijn wettelijke eisen gesteld: het gaat dus om feitelijke waarnemingen, niet om aannames of (vage) vermoedens.

Gezamenlijke aanpak écht nodig

De ernst en omvang moeten zo groot zijn dat een gezamenlijke aanpak noodzakelijk is. Er moet ook een duidelijk tekort in de handhaving zijn: er is te weinig gezamenlijk inzicht en/of er is te weinig inzet van capaciteit en/of de inzet van andere overheden is nodig voor een echt effectieve aanpak.

Tot slot

Een handhavingssknelpunt is nooit een oordeel over bijvoorbeeld ondernemers in een bepaalde branche of inwoners in een bepaald gebied. Het is gebaseerd op concrete signalen en is bedoeld om burgers die er wonen en werken te beschermen tegen criminele invloeden. Bovendien gaat een handhavingssknelpunt meestal niet om optreden alleen, het wordt vaak gecombineerd met activiteiten die criminaliteit voorkomen, ontmoedigen of de voedingsbodem aanpakken door perspectief te bieden aan kwetsbare groepen die verleid kunnen worden door criminele organisaties.

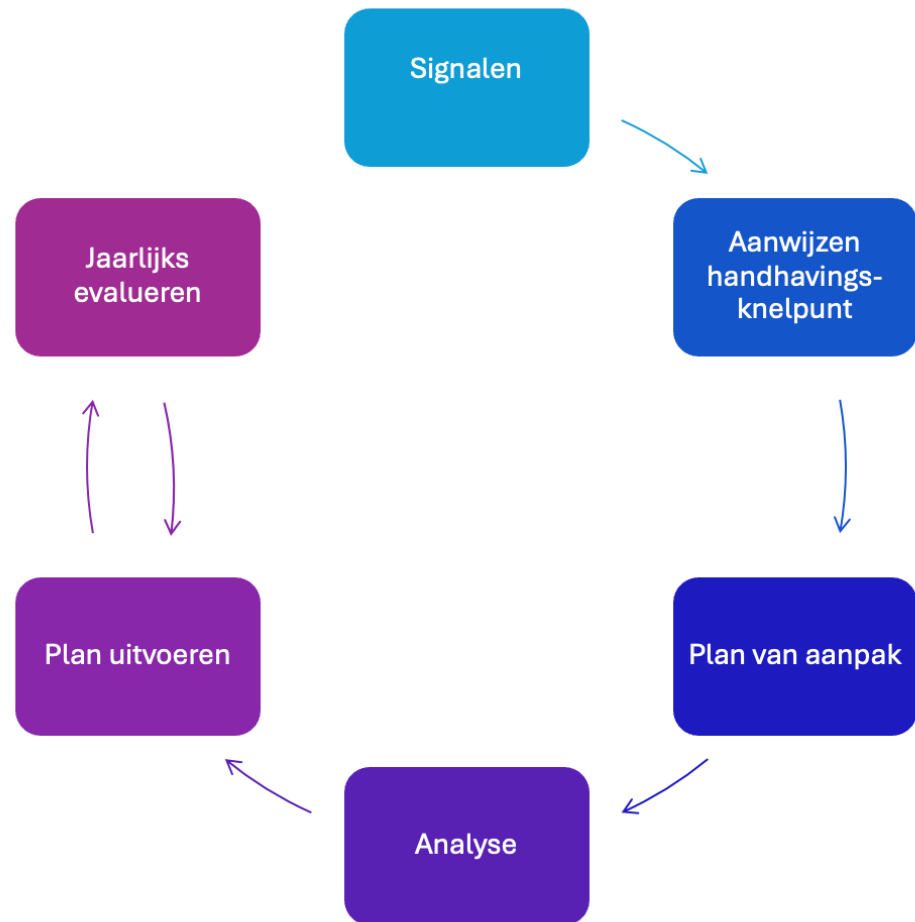

De Wgs is van toepassing op:

- De Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC's)
- De Zorg- en Veiligheidshuizen (ZVH)
- Het Financieel Expertisecentrum (FEC)
- De infobox Crimineel en Onverklaarbaar Vermogen (iCOV)

Samenvatting

- Een handhavingsknelpunt begint altijd met signalen: **feitelijke waarnemingen uit de praktijk** van een RIEC-deelnemer, die door één of meer andere deelnemers worden herkend.
- Daarna kan een stuurgroep RIEC een **handhavingsknelpunt aanwijzen**. Zij doen dit aan de hand van een separate werkwijze die de daarvoor geldende wettelijke voorwaarden volgt.
- In **een analyse** worden, binnen wettelijke kaders signalen en informatie gedeeld en de ernst, omvang, oorzaken en patronen in kaart gebracht.
- De analyse leidt tot een **plan van aanpak**, met een mix van interventies. Van preventie en perspectief bieden tot repressie.
- In die aanpak werken RIEC-deelnemers samen op basis van **aanvullende competenties en bevoegdheden**.
- **Jaarlijks evalueren** de RIEC-deelnemers of het doel is bereikt of dat het handhavingsknelpunt nog voortgezet moet worden.
- Deze werkwijze is gebonden aan **heldere wetten en regels**, de AVG en de Wgs.
- In het nanaar van 2025 implementeren de RIEC's in Nederland een **nieuw informatiesysteem, Prisma**, dat geautomatiseerd afdwingt dat de Wgs-compliant werkwijzen worden gevolgd.

Samen slimmer tegen ondermijnende criminaliteit

Colofon

Tekst en redactie: RIEC-LIEC
Foto's: Shutterstock / istockphoto
Vormgeving: Clarify

© juli 2025, Landelijk Informatie- en Expertisecentrum. Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaargemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

www.riec.nl

